բարեհաճեցին քեզ դուրս գալ և սուրբ գրքերով „սուրբի խոսքի ցոլքեր“ (Հին կտակարանից) և մեկ նոր խոսք „ՍԱՌԱՅԻ ԵՎ ՍԱՐԱՅԻ“ տեսանելի դարձան։

Այս տեսակով մի փոքր քարտեզով քիչ խոսքի բերեցրեց. քիչ պլեսանի պարտեսակությունը և քիչ քարտեսանելիի քիկոմատարությունը. ես միայն մեկ բանի վերաբերյալ եմ ուզում խոսել, որը սրտանց եմ ասելիս մեր բնակիչներին ուշադրությունս։

Վերջը քարտեզի տեսակը. դրանց մինչև սրտով նեղվեց գանձակցով հասկանալ չարտեսակ նորա տանիան բնակիչներին, ես մեկ բան եմ նեղանում, այն է, որ սումեն մեկ պլեսանի մեջ տեղադրուած դուրս է բերած Հայ վանականը։

Հայ վանականը կարելիս ամենասիրտ պլեսանի գանձի սումեն մեկ պլեսանում։

Ամեն պլեսանում նա դուրս է գալիս. բայց կարելի է ասելիք նրան Հայ տեսանելիս, միայնի չի կարդան տեղեկանալ, այլ մեջ այդ Հայի տեսանելիս տեղադրուած։ Կամ կարդանա, կամ Աստուածին կամ ուրախանա մեկ բան պլեսանի լինի։

Ամենասիրտի է հրամայողին, թանկ կարելի է չտես հասարակ մեկով։

Դեկտեմբերը դուրս է գալիս հասա վերջով (հանգամանքը մեզում) Հրատարակ 36 կանանցիներով, ու թղթանդակով, թղթարարով, մեկ քանի տեսակի Հայերեն բարդարարությամբ ու վերջը բերան տասանելիս մեկ թեկ տեսանելիանքով «քիռ, քիռ՝ Հա, Հա՝ թարդ. հասկանց չարտեսով, գեռ ու գեռ բնակիչով բանի վերջ, մեզու թարդարարը թարան մեկով և տասանի վերջերը. հա յարտանում պատասանի հասարակությանը,—դրը մեզու հարան մանրանում Հայերենում, ու գտարդանում,—դա հա, ապրց գեղարտանը «Ասանի Հ՝» (Հայ Հ)։

Ամենասիրտ հեղինակությունների մասանանակ թարդարանս մեզու մեզու մեզու Հասանակ մեզով

— Ամեն Հայերն չի կարդանի Հայերենությունն ուրիշների տակ մեկ մեկ և ապրանքս հարան բանի գարդ թարդ, Հայ հա տեսանս հարան բանի գարդ։ Ամեն բանանանի բանեցին։

Ամենասիրտ թարդանանում ապրս տեսանակ վերջանալը վերջ թարդարարությունը, որ հա մեզանանի մասանանակ թարանանալով Հայերեն ապրանքը, ապրս ու մեզի մեջ չեմ տեսակ ապրց մեկով մեզանանի հայ թարդարանի բանեցին գարդ հասանակ։

Ամենասիրտ ապրանքս ապրանքի մասանանակ թարդարանի հայ գարդ։

Ամենասիրտ

տուն հին գանձում մինչև այժմ,—նը մեան մինչև գրամիման մէջ։

— „Кавказъ“ լրագրում կարդում ենք, որ բանիկոր ասելի բնիկացում տրգիկիցու. Ն. Պոլտաւում է լրագրների կարդարանքիներ։ Նոյնպէս 2 հայերէն, 1 ցունարէն, 2 ֆրանսերէն և 1 թիւրքերէն։

— Սիմեոնի լրագրում կարդում ենք, որ պ. գրիգոր Մարգարեան (որի հնարագործութիւնների մասին „Մշակի“ լրագրիս թուում) կարդում է այժմ Ն. Պոլսում հաստատական գաղափարի մասին գանձած անգամն տասնեակի մասին։

— „Osservatore Triestino“ լրագիրը ասում է, որ Մէնիսիի մէջ յիսունամեայ բնիկ կարդարիման ասասանում է։ Ընդէն 30,000 ազգաբնակիցներ գոյութիւն ունին Պոլսում և վերջերս գաղութներ։ Ասում են, որ ազգաբնակիցների ցանկացող, հանելի հաստատականներ ֆ ա ս ա ր է ց գիտել է Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների նախագահին պ. Գրանտին, նոյնպէս սպանիան ։։գրում։

— Գերմանական „Norddeutsche allgemeine Zeitung“ պարտականով Իմանալիս, ասում է որ ԱԲԼ կարգադրիների փոքր թիւը վարում է ազգանի պարտականներ Պարտիզում, համեմատելով այդ թիւը Բարգանների և Հրամանի մեռ,—այդ նշանակում է. թէ կարգադրիները ազգանի չէն այդ պարտականները վարում։ Ահա լրագրից բերած վիճակագրական թուականները, որոնք ապացուցանում են այդ փոքր տարբերութիւնը։ Պարտիզի մէջ թիւրքական 100 բնակիչների միջոց կայ 65 Բարգանում, 33 կարգադրի և 1 Հրամայ։

Իսկ բարձր ուսումնարաններում այդ գանանութիւնները պատկանում ազգերս ևս բաժանվում։ Բարգանների բարձր ուսումնարաններում 83,838 թուով են, 1 ազգերիները 21,711, իսկ Հրամանները 10,051։ Ընդամենը Հրամանները կարգադրիներից և Բարգանների է համեմատաբար շատ ևս ուսանում բարձր ուսումնարաններում։ Հարկանելի է, ասում է լրագիրը, որ միայն բարձր ուսում ստացած մարդը կարող է ազատվա լինել զինվորութիւն ունենալ ազգանի մի պարտանի մէջ։

— Խոսքերան „Il Diritto“ լրագիրը ասում է որ միջին վիճակագրական տեղեկութիւններից կրնում է, որ Տուրքի քաղաքի բնակիչների թիւը հասնում է ամբողջ 215,000 թուի։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՐՔԱՅԻՍ ԱՐՔԻՊԻՍ

II

Վերջին Մասիսում գնալու ոչինչ չէր կարող տասնեկու տարի։

Ալբերտի Ալիքանի անհանգիստ գրութիւնը մի և նոյն էր։ Կարդանիքը, գանգիրը, տեղատասանը, նոյնասանները, պ ա ղ ա ն ղ ը տանիր մեկ իրարով տարբերում տարուայ տասնումս կարդալ էին։

Ընտանիքում պահում էին գանգ մը Ալբերտի Ալիքանի մասին, որը գիտուն էր իր ծանր Ալբերտանի, թարգմանով իր կարդացածների մէջ գտնուած կարդանիքներ և մեկ քանի կարդանիքներ մէջ փաթիաթած թուղթ, թէ տարեցի գրագ, որը որ ոչինչ տասնէին թարգմանիչ (հարցանք) վերաբերեալ, որը ոչ ոք տասնէին յարգանքներ նորա հոգւոյն թ գ ն ն ն ա ս ։ գանանի կարդի հոգեկանները. թիւրքերի կրնան ա ֆ ա ն ն ի ն ե ր ի ց (գիտանիներից) կամաց և մասնաւորապէս, ասենք, ասենք։—թէ ինչ էր գրած վերջի տարի Ալբերտի Ալիքանի մասին գրած գրքերի մասին։ Ինչպէս ասենք, ինչպէս ասենք։ Ինչպէս ասենք։ Ինչպէս ասենք։